

Yazının sonunda 14.09.2016 tarihli bir ekleme notu bulunmaktadır.

Önemli: Bu yazının asıl amacı şahitlik konusunda bu ayete dayanılarak oluşturulmuş “şahitlikte 2 kadın ancak 1 erkek yerine geçer” anlayışının asla olmadığını göstermektir. Bu ayetteki meselenin çarpıtılarak tüm şahitlik meselelerine yaygınlaştırıldığını anlatmaya çalışmaktır.

Kuranın hiç bir yerinde kadın ile erkeğin şahitliklerinin farklı oranlarda olduğuna rastlayamazsınız. Bilakis oran hep eşittir. İnceleyince buna siz de şahit olabilirsiniz

Konu ile ilgili olarak bir ayeti paylaşmak istiyorum:

3:196 -Nitekim Rableri onlara cevap verdi: ‘Şüphesiz Ben, erkek olsun, kadın olsun, sizden bir işte bulunanın işini boşa çıkarmam. Siz, birbirinizdensiniz.* İşte, hicret edenlerin, yurtlarından sürülüp-çıkarılanların ve yolumda işkence görenlerin, çarpışıp öldürülenlerin, mutlaka kötülüklerini örteceğim ve onları, altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacağım. (Bu,) Allah katından bir karşılık (sevap)tır. (O) Allah, karşılığın (sevabın) en güzeli O’nun katındadır.’ (Ali Bulaç çevirisi)

*Yani, “siz hepiniz, tek ve aynı insan ırkının mensuplarısınız ve bu yüzden birbirinize eşitsiniz” (Muhammed Esed Meal yorumu)

*birbirinize eşitsiniz (Edip Yüksel çevirisi)

*aynı insanlık ailesine mensup ve eşit olduğunuz için, (Ahmet Tekin çevirisi)

Bunun tek istisnası gibi gözüken Bakara 282’dir. Bakalım “İslam Hukukunda kadın” diye başlayan cümlelerde 1’e 2, 1’e 0, 1’e 4 vb. oranlara rastladığımız maddelere kaynaklık ettiği iddia edilen ayet neden bahsediyor, anlamaya çalışalım :

Ey iman edenler, belirli bir süre için borçlandığınız zaman onu yazınız. Aranızdan bir katip doğru olarak yazsın, katip Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan kaçınmasın, yazsın. Üzerinde hak olan (borçlu) da yazdırsın ve Rabbi olan Allah'tan sakınsın, ondan hiç bir şeyi eksiltmesin. Eğer üzerinde hak olan (borçlu), düşük akıllı ya da za'f sahibi veya kendisi yazmaya güç yetiremeyecekse, velisi dosdoğru yazdırsın. Erkeklerinizden de iki şahid tutun; eğer iki erkek yoksa, şahidlerden rıza göstereceğiniz bir erkek ve biri şaşırdığında öbürü ona hatırlatacak iki kadın (da olur). Şahidler çağırıldıkları zaman kaçınmasınlar. Onu (borcu) az olsun, çok olsun, süresiyle birlikte yazmaya üşenmeyin. Bu, Allah katında en adil, şahitlik için en sağlam, şüphelenmemeniz için de en yakın olandır. Ancak aranızda devredip durduğunuz ve peşin olarak yaptığınız ticaret başka, bunu yazmamanızda sizin için bir sakınca yoktur. Alış-veriş ettiğinizde de şahid tutun. Yazana da, şahide de zarar verilmesin. (Aksini) Yaparsanız, o, kendiniz için fısk (zulüm ve günah)tır. Allah'tan sakının. Allah size öğretiyor. Allah her şeyi bilendir. (Ali Bulaç çevirisi)

Yazılarımda sık sık Arapça bilmediğimi ve sadece Kuran'ı Arapçasından okumasını bildiğimi söylüyorum. Bu ayetteki hükümleri tam olarak kavrayabilmek için Arapça gramer kurallarına hakimiyet şart. Ancak ben bir çok çeviriyi ve Arapça metni karşılaştırarak yaptığım incelememin bulgularını sizlerle paylaşmak istiyorum:

Konu 1: Vadeli borçların yazılması zarureti:

Ey iman edenler, belirli bir süre için borç verdiğiniz zaman onu yazınız.

Konu 2: Yazan katipte bulunması gereken özellikler :

Aranızdan bir katip doğru olarak yazsın, katip Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan kaçınmasın, yazsın.

Konu 3: Borçlananın da yazması zarureti:

Üzerinde hak olan (borçlu) da yazdırsın ve Rabbi olan Allah'tan sakınsın, ondan hiç bir şeyi eksiltmesin.

Konu 4: Sözleşmenin oluşmasında rüşd şartları:

Eğer üzerinde hak olan (borçlu), düşük akıllı ya da za'f sahibi veya kendisi yazmaya güç yetiremeyecekse, velisi dosdoğru yazdırsın.

Konu 5: Vadeli borçlara şahit olacaklarda aranan temel şart

Erkeklerinizden de iki şahid tutun;

Açıklama: Ben bu ayeti anlamak için günümüzden bir örnek seçtim: “Bankacılık sistemi” Muhteva olarak uymasa da anlayabilmemiz açısından güzel bir örnek olduğunu düşünüyorum.

Şimdi bir bankaya gittiğinizi ve kredi çekmek istediğinizi ve bankanın da sizden “iki kefil” istediğini düşünün. Tam bu noktada bankacı bir tanıdığınızla sohbet etme imkanım oldu sohbetten edindiğim ana fikri diyaloglaştırarak size aktarıyorum:

-Bu sizin verdiğiniz kredilerde kefiller genellikle hangi cinsiyetten oluyor?

-Genelde erkek.....Zaten ben de bir ödememe durumunda kefilleri ararken önce erkek olanı aramayı tercih ediyorum.....Kadın kefil ararken insan bir tedirginlik hissediyor..... Kadınlar bile erkek kefil arıyor öncelikle..

Ayette kefalet durumu söz konusu değil. Sadece bir borca şahit olma durumu söz konusu. Fakat bu şahitliğin sadece sözel bir şahitlik olduğunu düşünmemiz gerekmiyor. Bu ileride mahkemede ifade vermeye varacak kadar sorumluluk gerektiren bir şahitlik. Aslında kefalete benziyor sadece borcun ödenmemesinden dolayı rücu yok..

İşte, böyle ticari veya borç davalarında Allah öncelikle kadınların muhatap olmasını istemiyor.

Zaten insanlar fiiliyatta da -yukarıdaki verdiğim kefalet örneğini düşünürsek- doğal olarak böyle düşünüyor veya davranıyor. Mesela kime sorsam kredi çekeceği zaman önce erkek kefil aradığını söyledi. Bunun ayrımcılıkla veya kadının çalışıp çalışmaması, ticaretten anlayıp anlamaması ile çok da ilgisi yok. Varsa ayrımcılık bu pozitif ayrımcılıktır, kadının bu tip davalarda yer alma ihtimalinden korumaktır amaç.

Konu 6: Müteselsil sorumluluk

Eğer iki erkek yoksa, şahitlerden rıza göstereceğiniz bir erkek ve biri şaşırdığında öbürü ona hatırlatacak iki kadın (da olur).

Açıklama: Peki Allah kadının şahit olmasını kesinkes yasaklıyor mu? Hayır.. Ama yine kadını koruyor ve “müteselsil sorumluluk” benzeri bir uygulamayla kadının işini kolaylaştırıyor.

Konu 7: Şahitlerin mahkemeye gitme zorunluluğu

Şahitler çağırıldıkları zaman kaçınmasınlar.

Açıklama: Allah’ın kadını korumasının sebebi özellikle bu kısım yüzünden olabilir mi? Eşinizin, ablanızın, annenizin günlerce mahkemede ifade vermesini vs. ister misiniz? Veya bizzatihi kadınlara sorayım, Allahın sizi böyle konularla uğraştırmak istememesi güzel bir şey değilmi?

Konu 8: Sözleşme hazırlanması

Onu (borcu) az olsun, çok olsun, süresiyle birlikte yazmaya üşenmeyin. (Lafzen, “onu yazmaya”, yani, anlaşmadan doğan bütün hakları ve yükümlülükleri. -M.Esed dipnotu)

Açıklama: Bazı çevirilerde sanki borcu yazın gibi bir anlam verilmiş.Ayetin başında zaten borcun yazılması emredilmişti. O halde bu ayette şahitlerin kim olduğu dahil her şeyin kayda geçirilmesi isteniyor.

Konu 9:

Bu, Allah katında en adil, şahitlik için en sağlam, şüphelenmemeniz için de en yakın olandır.

Konu 10:

Ancak aranızda devredip durduğunuz ve peşin olarak yaptığınız ticaret başka, bunu yazmamanızda sizin için bir sakınca yoktur.

Konu 11:

Alış-veriş ettiğinizde de şahid tutun.

Konu 12: Katip ve şahitlerin korunması

Yazana da, şahide de zarar verilmesin.

Konu 13:

(Aksini) Yaparsanız, o, kendiniz için fık (zulüm ve günah)tır.

Konu 14:

Allah'tan sakının. Allah size öğretiyor. Allah her şeyi bilendir.

14.09.2016 tarihli not: Ayette erkek diye çevrilen kelime "Rical". Fakat kadın olarak çevrilen kelime "Nisa" değil "MeRaE kökünden türemiş olan "Emraete" ifadesi. Bu, yukarıdaki yazımın bazı kısımlarını gözden geçirmemi gerektiriyor. Çünkü Allah orada bize "NİSA (kadın)" kelimesini değil de başka bir kelimeyi verdi ise; bu önemli bir bulgudur.

Konu üzerine araştırma yapmak isteyenlere şöyle bir not düşebilirim:

Sezгим o ki; bu ayette ne erkekten ne kadından bahsediliyor; rical ile kasıt "konu hakkında

uzmanlığı olan kişi; “emraete” den kasıt konu hakkında uzmanlığı olmayan kişi. Yani borç sözleşmelerinde uzmanlığı olan/görüş bildirebilecek/neye şahit olduğu konusunda yorum yapabilecek/eğitimli vs. iki kişi; eğer yoksa bir yetkin kişi ve iki yetkin olmayan kişi.

Yukarıdaki sezgimi test etmedim. Rical ve MeRaE ve Nisa’nın ve olası benzer tüm kelimelerin kullanımlarını bir bütün halinde incelemek gerekiyor.

Bulguları olanlar yazarlarsa memnun olurum.

Bu yazı da konu ile ilgili :

• [Kuranda kadınları dövün mü yazıyor?](#)